

Список використаних джерел

1. Доманчук Д.П., Лучик С.Д., Чикуркова А.Д. Аграрні соціально-трудові відносини 7-е вид., доп. і перероб. Кам'янець-Подільський: Видавництво АбеткаСвіт. 2009. 284 с.
2. Кибанов А. Я. Основы управления персоналом. М. : ИНФРА-М, 2007. 447 с.
3. Малік М.Й., Чикуркова А.Д. Управління підготовкою і підвищенням кваліфікації персоналу аграрних підприємств. Економіка АПК. 2012. № 2. С. 3-10.

Лянскорунська Юлія,
Студентка 2 курсу спеціальності
«Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Чикуркова А.Д.,**
д.е.н., професор, завідувач кафедри
менеджменту, публічного управління та
адміністрування,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ НАУКИ УПРАВЛІННЯ

Управління, як сфера людської діяльності виникло разом із формуванням соціуму – сукупності людей, що існують, певним чином взаємодіючи між собою у процесі спільного виконання тих чи інших робіт. Визначальним етапом у розвитку управління стало зародження і становлення державності. Перші приклади свідомого управління відносяться ще до V-III тисячоліть до н. е., що було зафіксовано на глиняних табличках, які дійшли до наших днів і засвідчили існування певного регламенту управлінської діяльності у древньому Єгипті та Шумері, пов'язаного з комерційними операціями і управлінням державою [1].

У давньоєгипетській пам'ятці писемності «Повчання Птаххотепа», датованій 2000-1500 рр. до н. е., також розглядаються найважливіші питання

управління державою: суть влади, значення стилю і методів керівництва тощо. Ось одна із настанов, що міститься у "Повчанні" і не втратила актуальності і в наші дні: "Якщо ти начальник, будь спокійним, коли слухаєш ти слова прохача; не відштовхуй його, перш ніж він полегшить душу від того, що хотів сказати тобі. Людина, уражена нещастям, хоче вилити свою душу навіть більше, ніж досягти сприятливого вирішення свого питання"

Мислителі Древньої Греції також внесли свій вклад у розвиток науки управління. Зокрема, Сократ, підкреслюючи важливість поділу праці і спеціалізації, бачив завдання управління у тому, щоб поставити кожную людину на належне їй місце. Він та інші давньогрецькі філософи стверджували, що причиною бідності суспільства, як правило, є відсутність кваліфікованого керівництва. Платон у своїх "Політичних діалогах", "Республіці" і "Законах" виклав теорію "ідеальної держави". Він розглядав управління як науку про загальне харчування людей і доводив, що діяльність з управління є важливим елементом системи життєзабезпечення суспільства. Аристотель, вивчаючи існуючі на той час держави, виділив дві системи господарювання: економію, за якої виробляється майже все необхідне для власного користування, і хрематистику – мистецтво багатства. Він же заклав основи вчення про домашнє господарство і управління ним [1].

Вищесказане свідчить, що людство вже давно усвідомило важливість управління як особливого виду діяльності. Але як галузь управлінських знань менеджмент почав формуватися в другій половині XVIII ст., а його становлення відбувалось на початку XX ст., в епоху індустріалізації і народження величезних за масштабами діяльності організацій [4].

У історичному контексті теорія управління виділяє п'ять значних стрибків у становленні управлінської науки, які виводять її на новий етап розвитку.

Перша управлінська революція характеризується як релігійно-комерційна і пов'язується із виникненням писемності у давньому Шумері (V-III тисячоліття до н.е.). Вважається, що це сприяло виникненню особливої касти

жерців-бізнесменів, які вели діловий перепис і комерційні розрахунки. Письмова фіксація ділових угод підвищувала їх надійність і захищеність.

Друга управлінська революція називається «світсько-адміністративною» і пов'язується з діяльністю вавилонського царя Хамурапі (1792-1750 рр. до н.е.). Він опублікував збірку законів управління державою для регулювання суспільних відносин між різними соціальними верствами населення, завдяки яким посилювався контроль і відповідальність за виконання робіт.

Третя управлінська революція дістала назву «виробничо-будівельної». Вона відноситься до царювання асирійського правителя Навуходоносора (605-562 рр. до н.е.). Саме тоді будівельні роботи набули величезного розмаху і вимагали посилення контролю за діяльністю у сфері виробництва і будівництва. Такий контроль здійснювався з боку держави.

Четверта управлінська революція відноситься до періоду зародження капіталізму і стрімкого індустріального розвитку європейської цивілізації (XVII-XVIII ст.) Її головним результатом стало виникнення професійного управління. Велика заслуга у цьому належить А. Сміту, Р. Аркрайту, Р. Оуену, Ч. Бебіджу та ін. Зокрема, Р. Аркрайта можна вважати засновником організації виробництва, Р. Оуен на своїх фабриках втілював ідею соціального партнерства, Ч. Бебідж проводив дослідження способів економного використання виробничих ресурсів. А погляди А. Сміта на природу вільного підприємництва, на роль ринку і функції держави лягли в основу теорії і практики менеджменту [2, 3].

Проте ці дослідження були розрізненими. Наука управління як цілісна система із своїм категорійним апаратом, принципами, методологією, рекомендаціями виникла лише у XX ст. Її появу пов'язують із *п'ятою управлінською революцією*, що відома під назвою «бюрократична». В її основу була покладена концепція «раціональної бюрократії», яка відводила велику роль у забезпеченні ефективності управління формуванню ієрархічних структур, розподілу управлінської праці, чіткому

визначенню посадових обов'язків і встановленню відповідальності менеджерів за їх виконання.

Якщо попередні якісні, революційні зміни у практиці управління відбувалися через значні часові відрізки, то стрімкий розвиток наукової думки у XX ст. прискорив всі соціально-економічні процеси разом з процесами їх управління. Тому революційні стрибки не обмежуються виділеними п'ятьма. Наступною, *шостою управлінською революцією* можна вважати всебічне впровадження у практику управління інформаційних технологій, що неймовірно прискорило процеси отримання і обробки інформації і зробило можливості росту організацій практично безмежними. Така революція має назву "інформаційної". Здатність управлінського апарату швидко опрацьовувати великі масиви інформації зробила домінуючим у системі загального менеджменту не організацію виробничих процесів, а маркетинговий менеджмент, тобто переорієнтувала систему управління організацією на виявлення і задоволення потреб споживачів.

Але, незважаючи на велике значення революційних перетворень, розвиток управління проходив в основному еволюційним шляхом. Відбувалось поступове зміщення акцентів і орієнтирів у системі управління, яке відповідало змінам у всій системі соціально-економічних відносин. Теоретики і практики менеджменту не переставали шукати відповіді на запитання «Чим визначається успіх організації і що може зробити керівник для його забезпечення?». Особливо настійливим цей пошук став у XX столітті [5].

Список використаних джерел

1. Діденко В.М. Менеджмент: Підручник. К.: Кондор, 2008. 584с.
2. Кредісов А.І., Панченко С.Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників. К.: Т-во "Знання", КОО, 1999. 556с.
3. Чикуркова А.Д., Прокопчук Л.М. Мотиваційний механізм управління змінами на підприємствах. Стратегія збалансованого використання економічного, технологічного та ресурсного потенціалу країни: матеріали II

міжнар. наук.-практ. конференції, (Кам'янець-Подільський, 1 червня 2016 р.). Кам'янець-Подільський, 2016. С. 243-246.

4. Чикуркова А.Д., Белко І.А. Сущность, предпосылки возникновения и развития стратегического управления на предприятиях. Научный вестник Кагульского Государственного университета им. Б. П. Хашдеу. Серия «Экономика». № 2 (12). Кагул, 2014. С. 119-126.

5. Чикуркова А.Д., Белко І.А. Сутність та ключові характеристики стратегічного управління на підприємствах. Інноваційні засади сталого розвитку національного господарства: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., (м. Кам'янець-Подільський, 21-22 листопада 2014 року). Подільський державний аграрно-технічний університет; Міжнародний інноваційний кластер «Конкурентоспроможність». Кам'янець Подільський: Видавничий дім «Гальветика», 2014. -Ч.1. С. 211-214.

Лянскорунська Юлія

Студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Чорнобай Л.М.**,

к.е.н., доцент кафедри економіки,

підприємництва, торгівлі

та біржової діяльності

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ТЕОРІЇ ВАРТОСТІ

Розробку теорії трудової вартості було започатковано представниками класичної політичної економії У. Петті, А. Смітом, Д. Рікардо та ін. Свій подальший розвиток вона отримала в працях К. Маркса

Карл Маркс розробив учення про двоїстий характер праці, втіленої в товарі, розкрив суперечність між приватною і суспільною, конкретною і абстрактною працею, споживною вартістю і вартістю товару, дослідив історичний процес розвитку обміну і форм вартості, розкрив природу і суть грошей як загального еквівалента.